

Istočna crkva ruskih iseljenika.

Kod svih istočnih crkvi svjetovnjaci imaju odlučujuću riječ čak i u unutarnjoj upravi crkve. To je uzrok mnogim nedaćama, koje neprestano snalaze te crkve i prouzrokuju jake trzavice. Ovo se osobito zrcali u istočnoj crkvi ruskih iseljenika. Oni su doduše nabožni i sebe istovjetuju sa svojom crkvom. Tako su primjerice Rusi u Beogradu ispočetka obavljali službu Božju u pravoslavnim crkvama, ali — kako su to sami priznali — ne mogoše podnijeti pravoslavni način rada i nehaj, pa su sebi sagradili dvije crkve. Tako se i drugdje odijelili i od srpskih pravoslavaca i onih drugih narodnosti. No i kod njih sva njihova nabožnost nije ih mogla da oslobodi od trzavica, koje nastaju poglavito, jer i u njihovoj kao i u srpskoj crkvi silno utječu svjetovnjaci na upravu crkve. Ogledajmo to nešto поближе.

1. Političke stranke.

Kod ruskih su iseljenika u glavnome dvije političke stranke: monarhistička (uključiv »parlamentarce«) i skupine ljevice. Monarhisti su najjači brojem. Ovi imaju rekli bismo rusku crkvu u svojoj vlasti. Oni ne mogu da i pomisle Rusiju bez autokratskog cara iz Romanovske kuće, koji je srastao sa »svetim pravoslavljem«. Taj je car zaštitnik i upravitelj ruske crkve. Patrijarha kao i sv. Sinod moraju priznati ovu fuziju crkve i države. Dod katolici priznaju samo miran odnos s državom, dotle mi Rusi kao da nam je prirodno, moramo priznati i podupirati fuziju tih dviju vlasti i to tako da je jedna drugoj oslon i pomoć. No kako sada da pomogne ruska crkva dinastiji, koje nema? Kako da opet uskrisimo monarhiju? U tu se svrhu sastadoše g. 1921. u Reichenhallu (Bavarska) monarhiste i imenovali svoje vrhovno vijeće. Ovo izdaje do danas sedmični list kao glasilo stranke. Tu je odlučeno, da se sazove crkveni sabor. 8 mjeseci iza toga sastao se istočni sabor ili koncil u Srijemskim Karlovcima u SHS, t. j. 22. studenog 1921. Tu je raspravljalo 8 komisija o religioznom životu ruskih izbjeglica u Evropi. Taj je koncil izdao proglas na sve vjernike. No u proglasu ima nekoliko izraza, koji su dali povoda nesuglasicama. U proglasu ima nekoliko izraza, koji su dali povoda nesuglasicama. Listovi su naime ljevice jako napali na koncil, te mu prigovarali, kako se ne brine za crkvene stvari, nego samo za politiku. U proglasu se koncila (koga je potpisao metropolita Antun) nalaze ove riječi: »Molimo žarko, da nam Gospodin pokaže put spasa i dobrostanja. Neka zaštiti vjeru crkve i svu rusku zemlju, neka blagoslovi dušu naroda, te povrati na rusko prijestolje posvećenog cara, moćna radi ljubavi svog naroda, cara pravoslavca i zakonitog potomka dinastije Romanovića«. Listovi su »ljevice« korili koncil, što

hoće da uvede novosti i to ponizujuće novosti u rusku crkvu. Na to vele monarhiste, da su one riječi koncilova proglasa izraz političko-vjerske koncepcije, koja je plod odgoja istočne crkve kroz 9 vijekova. Ta svaki je Rus prije nastupa vojne službe polagao zakletvu, u kojoj stoji: »Car je apsolutni i negranični monarh, i Bog nam zapovijeda da ga slušamo, ne samo od straha ispred kazni, nego i radi časti«. To je bilo u skladu s »Osnovnim zakonima« i to s člankom 42, koji glasi: »Car, kao kršćanski vladar, vrhovni je brantelj i zaštitnik dogmi suverene vjere, čuvar ortodoksije i sve svete nabožnosti u crkvi«.

Tko ovo ima pred očima, lako će shvatit, kako je sav kler ruske crkve monarhičan, pa je tom mišlju prožet rad njegov u crkvi i izvan nje. Ta drugim plodom nije mogla ni uroditi povijest devet vijekova. Dvije ideje lebde tom kleru kao ideal: 1. Rusku ortodoksiju mora podržavati ortodokсни monarha, njezin čuvar i svemogući zaštitnik; 2. kad je monarhija oborena, crkva mora poraditi da je uskrisi. Nije dakle čudo, što je ona želja izražena i u koncilovu proglasu, neka bi Bog opet postavio na carsko prijestolje Romanoviće.

Kad govorimo o monarhistima, valja spomenuti i stranku, koja je za cara htjela da se uvede konstitucionalna monarhija u ruskom carstvu. To su »parlamentariste«. U glavnom su homogeni element; razilaze se tek u sporednim pitanjima glede prava, što bi morao parlamenat dopustiti caru ili ne. Pristaše su ove stranke čestiti ljudi, moralni i drže do starih obiteljskih predaja. Rado polaze crkve, traže kod svećenika ritualni blagoslov u svim zgodama prema starim običajima, djeluju na karitativnom polju, pomažu svećenike i uzdržavaju crkvu; mio im je društveni poredak. U sadanjem prognanstvu traže mira i utjehe svojoj duši pod svodovima hramova, koji su građeni u ruskom stilu. Ni monarhisti drugo ne traže, ali oni znadu zaogrnuti svoj politički »credo« u neki vjerski mistični element. Dapače monarhisti traže od klera, neka u politici rade oko povratka dinastije Romanovića. Parlamentariste rade u korist svoje župe, u politiku se ne pačaju, a to traže i od drugih. Kad su vidjeli, kako su se organizirali monarhisti, održaše i oni svoj sastanak 25. ožujka 1922. u Berlinu. Tada je bio u Berlinu metropolit pravoslavne ruske crkve u zapadnoj Evropi (od g. 1922.), nekoć je bio nadbiskup u Volyniji i član ruske dume: On je blagoslovio rad ovog sastanka i rekao: »Gospodo! Pazite svoju duhovnu majku, ortodoksnu crkvu, koja moli i trpi za vas; ne sprečavajte njezinu slobodu, ne kušajte da je podvrgnete utjecajima političkih stranaka. Crkva, neovisna od političkih struja, jest moralno blago najveće znamenitosti za državu, te, kada će kucnut zgodan čas, kazat će ona svoju odlučnu riječ o državnoj organizaciji. Ali ona će to učiniti slobodno, a da je nije nitko na to prisilio, pa će stoga i ta riječ bit moćna!« Očevidno je metropolit Eulogije ovim riječima smjerao na odluku koncila u Sr. Karlovcima. Njima eto po-

ručnje, neka ne traže suradnju crkve oko restauracije carske dinastije, barem ne zasada. Tako je govorio Eulogije, koji je po svojoj službi metropolitu Antoniju podvrgnut kao svom starješini. Jer je Antonije kievski metropolit i glava sve crkve, koja se sada nalazi u prognanstvu po Evropi. Ovaj je dakle za monarhiste, Eulogije za konstitucionaliste ili parlamentariste.

Znamenita je i ova činjenica: Kada su konstitucionaliste držali svoj spomenuti kongres, dva su nevrastenika, nekadanji časnici ruske vojske, pucali na Miljukova, bivšeg člana dume. (Miljukov je mnogo uradio za rusku revoluciju.) Napadaj nije uspio i kugla je pogodila Nabokova, urednika dnevnika »Ruša«. Stanupa je lijevice odmah to pripisala monarhistima. I policija je morala uredovati.

Iza ovog događaja protekle su 4 godine, pa su se strasti znatno stišale. No uvijek ostaje neriješeno pitanje, kako će nova država materijalno pomagati crkvu, a da je opet ne zarobi. Konstitucionaliste možemo nazvati monarhistima (nešto republikancima desnice, ne lijevice), jer ipak ne će da ruše jedinstvo crkve.

Među ruskim izbjeglicama postoji i treća politička stranka, a to su »kadeti« (K. D., t. j. konstitucionalni demokrati). Za carstva govorili su: »Mi smo opozicija Njegova Veličanstva, ali ne opozicija Njegovu Veličanstvu«. Ova je stranka sada izgubila svog najboljeg vođu, Miljukova, koji je na početku revolucije i iza abdikacije Nikole II. zagovarao kandidaturu jednog zakonitog nasljednika carske kuće. Miljukov je sada u Parizu urednik »Poljednija novosti«, dnevnika demokratske stranke, te je predsjednik ruske sekcije »Lige čovječijih prava«. Kadeti su lijevica među ruskim izbjeglicama, te izdaju u Berlinu »Ruša« (uprava), koji je nešto umjereniji i u Parizu »Dni« (dani), koji jače naginje prema lijevici. Svakako Miljukov je bio središte ove stranke.

Među ruskim izbjeglicama ima i nešto malo komunista. No oni ne brane svojim pristašama življenje po vjeri, idu u crkvu i hoće da budu dobri kršćani. Ovi kao i mnogi konstitucionalci ne će ipak, da se crkva miješa u politiku, pa traže da se župe i župnici prema tome i vladaju.

Ruska je crkva podijeljena po župama. Neke su upravo cvjetale, druge jedva životarile. Dapače te župe morale su seliti iz jednog kraja u drugi. Tako n. pr. morale se preseliti i metropolit Eulogije iz Berlina u Pariz; župa u Wiesbadenu je neko doba krasno uspijevala, sada je spala na 5 ili 6 obitelji. Kako u svim župama postoje odbori za uzdržavanje i upravu župe, a ovi su pod utjecajem politike, to nije čudo, što su vanjske borbe prenesene i u svetište.

2. Političke borbe.

Koncilu je u Sr. Karlovcima predsjedao metropolit Antonije. Malo iza tog koncila strpaše boljševici u Rusiji u tammicu moskovskog pa-

trijarhu Tihona. Iseljenički su listovi ljevice odmah pisali, da je to odgovor boljševika na onaj proglas karlovačkog koncila o restauraciji Romanovića na rusko prijestolje. Ljevica je iza toga počela sve jače istupati protiv Antonija i napokon tražiti, neka on odstupi, jer da se dao sasna u ruke monarhista. Metropolit Antonije izjavi, da će se odreći i povući u samostan na gori Atošu. No na to se sastadoše ruski iseljenički vladike u Beograd, te 2. rujna 1922. izjaviše: 1. Na osnovu odluke br. 458 petog svibnja 1922. patrijarhe Tihona i njegove sinode ukida se »Generalna direkcija ruskih crkvi u inozemstvu«; 2. sazivlje se koncil iseljenika 4. prosinca 1922., da postavi novu crkvenu vlast; 3. na osnovu spomenute odluke neka se ustanovi privremeni sinod u inozemstvu; 4. u tom sinodu neka bude samo 5 članova; 5. sinod neka upotrebi sve mjere, potrebne za saziv ovog koncila. — Tako je metropolit Antonije kao najstariji vladika među iseljenim vladikama postao predsjednikom ovoga sinoda, a njegovim zamjenikom metropolit Eulogij (eventualno Teofan, nadbiskup Poltave). Tako je napadač na metropolita Antonija promašen.

Ipak njegovi protivnici ne spavaju. Oni zamisliše, da sazovu koncil zapadne ruske crkve pod pokroviteljstvom metropolite Eulogija. Novine izazvaše čitavu oluju. Monarhisti im nijesu ostali dužni. Metropolit Antonije međutim ne sazivlje crkveni koncil, jer bi učesnici morali izdati mnogo novaca za putovanje i hranu; čeka bolja vremena, i ako ga stoga protivnici neprestano napadaju.

U rujnu g. 1925. skupina političara iznese ideju, neka bi se sastao koncil bez razlike stranaka i kao front protiv boljševika. U tu je svrhu održana jedna anketa, koja je sastavila posebni odbor, da bi se održao taj koncil u Parizu u travnju 1926. Miljukov i ljevičari ustadoše protiv toga, jer da je suvišan takov koncil, koji bi samo još jače potcijepao duhove. I metropolit Eulogij je zabranio vjernicima svoje jurisdikcije učestvovanje kod tog koncila, jer bi bio isključivo politički. Štampa desnice naprotiv zagovara taj koncil, da se time učvrsti front protiv boljševika.

Sva je ta borba i natezanje nengodno. To se jako odražuje u crkvi ruskih izbjeglica, koji se nalaze u Francuskoj, posebice u Parizu. Onamo su se Rusi najradije selili. No poteškoće kod putnica navelo je iseljenike, te su pošli u Njemačku, gdje je valuta bila niska. Ruska kolonija u Parizu bila je g. 1923. najbogatija, i osnovala mnogo župa. No sada više tamo ne cvjetaju ruže ruskoj crkvi. Ondje se g. 1924. jedva bilo sakupilo 80.000 franaka. Sada je glavna župa u ulici Daru, gdje je stan i metropolita Eulogija. Odatle on ravna vjernicima u 14 država. U Francuskoj ruska crkva živi u najboljim odnosima s protestantima. N. pr. u Vichyu su protestanti ustupili svoju crkvu za rusko bogoslužje. I protestanska Y. M. K. A. materijalno znatno po-

đupire rusku crkvu. Protestanti imaju svoje račune i žele Ruse k sebi privući.

Eto tako tužno izgleda u crkvi ruskih iseljenika. Svećenici žive od starih uspomena i ruska hijerarhija od davnih predaja; nema pravog života, kako to vidimo u katoličkoj Crkvi. Svjetovnjaci samo uznemiruju i ometaju rad svećenstva i episkopata. To je žalosna stranica ruske crkve. **M.**

		SMJERNICE KATOLIČKIH NAČELA I RADA		
---	---	---	---	---

Njemački biskupi o radiju u crkvenoj službi. Već je bila postala moda, da se pomoću radija javlja dijelove sv. mise i propovijedi. Biskupi su u Fuldi (Njemačka) na svojoj konferenciji izjavili, neka se odustane od te prakse. Odluka glasi: »Probitačno je pogledom na prilike u Njemačkoj, neka se do daljnega i to u interesu disciplina sacra (crkvenog zapta) odustane od javljanja pomoću radija mise i propovijedi. Radij može primati crkveno-muzikalne dijelove, ako to ne obavlja kao čin mise (wenn sie nicht im Rahmen einer gottesdienstlichen Handlung erfolgen). U ostalom glede dozvole za predavanja o vjerskim pitanjima ili o nazoru o svijetu izdat će se daljnje jasne naredbe. Sudjelovanje svećenika kod radija ravna se prema odredbama mjesnog ordinarija.«

Katoličke obitelji i odgoj djece. Biskup u Ferrari u svom nedavnom pastirskom pismu veli o odgoju djece: Prva dužnost, da roditelji ne puste djecu bez nadzora; druga je, da djecu i mladiće tako lako ne pustimo na plesove i u kino; treća važna dužnost, neka ne dozvolimo strastveni sport, poradi koga mladi ljudi u blagdane ne izvrše svoje vjerske dužnosti.

Zabranjena interkonfesionalna služba Božja. U Njemačkoj je bio običaj, da su prigodom kakove svečane vojničke zgrade održali svećenici raznih konfesija službu Božju ili blagoslovine. Biskupska je zadnja konferencija u Fuldi zabranila daljnu takovu praksu. Ako se pak radi, da svećenik sudjeluje kod neliturgijske svečanosti, onda je nužno da kod takove zgrade izostanu molitve i da svećenik ni po svom odijelu ne pokaže kakav liturgički karakter.

Ženska i djevojačka sveza. U Brüsselu je Ženska i djevojačka sveza održala nedavno svoju godišnju skupštinu. Na njoj je kazao Msgr. Van Roey, nadbiskup Mechelna, među ostalim i ovo: »Moja prisutnost neka vam bude znakom, da vaše djelo odobravam. Mi smo dijelovi vojske, crkvene vojske, koji hoće da osiguraju Kristov trijumf. No prvi je uvjet naše pobjede međusobno pouzdanje. Čestitam vam na toli velikom napretku. Vaša se organizacija lijepo raširila do u najodalsnije pokrajinske krajeve i snažno organizirala. Vi ste dio velike katoličke akcije, koju sveti Otac tako usrdno preporučuje katolicima svakom zgodom. On želi, da u apostolatu pomognu muškarci i žene. A katolička akcija, na koju vas zove sv.